

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Marking the default : auxiliary selection in Southern Italian dialects
Torcolacci, G.

Citation

Torcolacci, G. (2015, March 24). *Marking the default : auxiliary selection in Southern Italian dialects*. LOT dissertation series. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/32580>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/32580>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/32580> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Torcolacci, Giuseppe

Title: Marking the default : auxiliary selection in Southern Italian dialects

Issue Date: 2015-03-24

Summary in Dutch (Samenvatting in het Nederlands)

Het doel van deze dissertatie is tweeledig: ten eerste onderzoeken we de aard van *Raddoppiamento Fonosintattico*, getriggerd door de hulpwerkwoorden in de voltooid tegenwoordige tijd in de bovenste groep van Zuid-Italiaanse dialecten (in het vervolg USIDs). Ten tweede is dit een studie naar het fenomeen van de persoonsbepaalde hulpwerkwoordselectie in USIDs.

In het eerste hoofdstuk stellen we dat USIDs in twee macrotaalgroepen verdeeld kunnen worden: Noordelijke Zuid-Italiaanse dialecten (in het vervolg NSIDs) en Centrale Zuid-Italiaanse dialecten (in het vervolg CSIDs). NSIDs worden gesproken in het geolinguïstische gebied dat grenst aan de Centrale Italiaanse dialecten (in het vervolg CIDs), terwijl CSIDs niet ver van de Extreem-Zuidelijke Italiaanse dialecten (in het vervolg ESIDs) gesproken worden. In NSIDs lijkt de keuze van het hulpwerkwoord voor voltooid tegenwoordige tijd bepaald te worden door het persoonskenmerk dat gecodeerd is in het subject van de zin: ZIJN wordt over het algemeen geselecteerd in het geval van een subject van de 1^e en 2^e persoon, terwijl HEBBEN geselecteerd wordt bij een subject van de 3^e persoon (zie Cocchi, 1995; Ledgeway, 2000; Manzini & Savoia, 2005; D'Alessandro & Roberts, 2010; Legendre, 2010; Loporcaro, 2010; o.a.). Het patroon van hulpwerkwoordselectie in deze dialecten verschilt van dat van het Standaard Italiaans, CIDs en Noord-Italiaanse dialecten (in het vervolg NIDs), waar ZIJN gewoonlijk geselecteerd wordt door onaccusatieve predicaten en HEBBEN door onergatieve en accusatieve predicaten (zie Perlmutter, 1978; Burzio, 1986; Hubert & Rindler-Schjerve, 1987; Chierchia, 1989; Legendre, 1989; Van Valin, 1990; Loporcaro, 1998; Sorace, 2000; o.a.); CSIDs, aan de andere kant, vertonen een ander patroon in de hulpwerkwoordselectie in de voltooid tegenwoordige tijd. In deze dialecten wordt HEBBEN gewoonlijk geselecteerd voor alle personen in het paradigma. Sommige dialecten in de overgangszone tussen NSIDs en CSIDs, evenals dialecten in het gebied rondom Bari, worden gekenmerkt door de selectie van ZIJN met of de 1ste persoon enkelvoud of de 2^e persoon

228 Summary in Dutch (Samenvatting in het Nederlands)

enkelvoud, of beiden. Dit is te zien in het paradigma van het enkelvoud in (1) en (2), waar (1) een NSID is en (2) een CSID. De notatie Z verwijst naar ZIJN, terwijl de glosse H naar HEBBEN verwijst.

(1) Amandola (Zuid-Marchigiano)

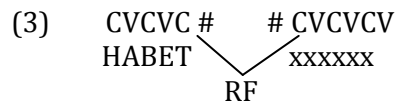
so	cca'mato/ppar'lato	Z.tt.1ev. geroepen/gesproken
si	cca'mato/ppar'lato	Z.tt.2ev. geroepen/gesproken
a	ca'mato/par'lato	H.tt.3ev. geroepen/gesproken

[Manzini & Savoia (2005), II: 684]

(2) Conversano (Apulo-Barese)

so	f'fatt	Z.tt.1ev. gedaan
a	'fatt	H.tt.2ev. gedaan
a	f'fatt	H.tt.3ev. gedaan

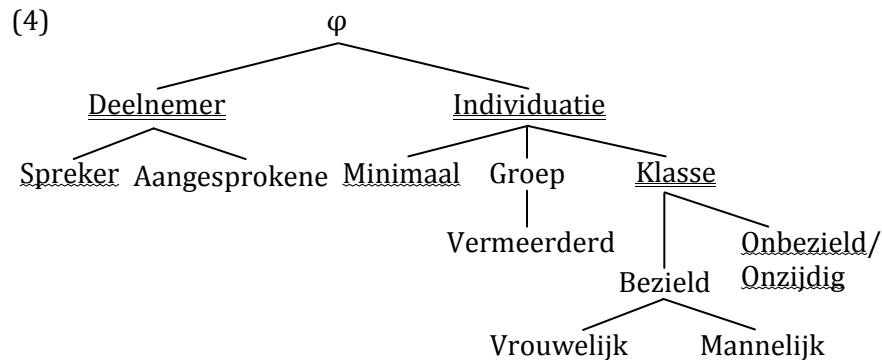
De 1^e en de 2^e persoon enkelvoud ZIJN in (1), evenals de 1^e persoon enkelvoud ZIJN en de 3^e persoon enkelvoud HEBBEN in (2), worden gevolgd door een voltooid deelwoord dat een dubbele medeklinker in woordinitiële positie heeft. Dubbele medeklinkers in externe sandhi-posities in Centraal en Zuidelijk Italo-Romaans zijn instanties van *Raddoppiamento Fonosintattico* (in het vervolg RF). In de traditionele literatuur wordt RF beschouwd als een fonologisch fenomeen dat van regelmatige of onregelmatige aard kan zijn. Regelmatige RF wordt gevonden in CIDs na (een subset van) oxytone woorden. Onregelmatige RF wordt daarentegen gevonden na (een subset van) woorden die een medeklinker in finale positie in het Latijn hadden. Onregelmatige RF wordt aangetroffen in CIDs en in alle zuidelijke Italiaanse dialecten (zie Schuchardt, 1874; Hall, 1964; Loporcaro, 1997b; Repetti, 2001; Waltereit, 2004; Passino, 2012; o.a.). RF na hulpwerkwoorden van de voltooid tegenwoordige tijd in USIDs wordt als onregelmatig beschouwd, zoals wordt getoond in (3):

In (3) eindigt HABET, het Latijnse etymon van de derde persoon enkelvoud HEBBEN, in een medeklinker die geassimileerd is met de eerste medeklinker van het volgende woord gedurende de overgangperiode van het Latijn tot Zuidelijk Italo-Romaans.

In hoofdstuk 3 wordt gesteld dat de RF die getriggerd wordt door de hulpwerkwoorden van de voltooid tegenwoordige tijd niet gezien kan worden als een puur fonologisch fenomeen. We stellen daarentegen voor dat de door de perfectieve hulpwerkwoorden ZIJN/HEBBEN getriggerde RF afgeleid is van de overte markering van een speciaal morfosyntactisch φ -kenmerk dat gecodeerd is in deze elementen.

In navolging van Harley & Ritter (2002) stellen we voor dat perfectieve hulpwerkwoorden in USIDs voorzien zijn van een set morfosyntactische φ -kenmerken die zijn weergegeven in het schema in (4).

[Aangepast van Harley & Ritter (2002): 8]

Het kenmerk [Deelnemer], dat overeenkomt met Persoon, bevat twee subkenmerken: [Spreker] en [Aangesprokene]. [Spreker] verwijst naar de 1^e persoon enkelvoud, terwijl [Aangesprokene] naar de 2^e persoon enkelvoud verwijst. [Individuatie] komt op zijn beurt overeen met getal. Dit kenmerk is de moeder van [Minimaal] en [Groep], die verwijzen naar enkelvoud respectievelijk meervoud. Volgens Harley & Ritter (2002) zijn [Spreker] en [Minimaal] defaultwaardes, in tegenstelling tot [Aangesprokene] en [Groep], die gemarkeerd zijn. Deze claim is afgeleid van de cross-linguïstische observatie dat de pronomina van de 1^e en 3^e persoon enkelvoud eerder verworven worden dan de pronomina die de tweede

persoon of meervoud uitdrukken. Hetzelfde verwervingspatroon is geconstateerd voor congruentiemarkeerders (zie Ackema & Neeleman (2012) voor een samenvatting hiervan).

Op de basis van het schema in (4), stellen we dat de RF die veroorzaakt wordt door de 1^e en 2^e persoon in de voltooid tegenwoordige tijd van ZIJN in USIDs afgeleid is van de overte markering van het kenmerk [Deelnemer] dat gecodeerd is in deze elementen. Meer specifiek stellen we dat de 1^e en 2^e persoon enkelvoud van de voltooid tegenwoordige tijd van ZIJN in USIDs inherent een kenmerk [Deelnemer] codeert. De aanwezigheid van dit kenmerk staat de codering van een morfeem dat ook [Deelnemer] uitdrukt toe in het morfologische component. Dit morfeem, dat overeenkomt met een mora op PF, is niet gebonden aan een onafhankelijk segment. Daarom vindt de regressieve spreiding van de eerste medeklinker van het voltooid deelwoord plaats om de lege mora op te vullen (zie Torcolacci (2014)). RF die veroorzaakt wordt door de 3^e persoon enkelvoud van HEBBEN in (2) is een gevolg van de overte markering van het morfeem [Minimaal] dat gecodeerd is in dit hulpwerkwoord. Op dezelfde manier als [Deelnemer] in het geval van de 1^e en 2^e persoon enkelvoud ZIJN in (1), komt [Minimaal] overeen met een lege mora bij PF, wat de regressieve spreiding van de volgende medeklinker in de lineaire volgorde veroorzaakt.

In hoofdstuk 4 worden de strategieën besproken voor het markeren van φ -kenmerken die aangetroffen worden in de voltooid tegenwoordige en de voltooid verleden tijd in CSIDs. Waar de hulpwerkwoorden van de voltooid tegenwoordige tijd in CSIDs de overte markering van [Spreker] en [Minimaal] toestaan, met uitzondering van [Aangesprokene], staan de hulpwerkwoorden van de voltooid verleden tijd de overte markering van alleen [Aangesprokene] toe, en niet van [Spreker] en [Minimaal]. Dit wordt weergegeven in de voorbeelden (5) en (6), die uit het Apulo-Barese dialect van Conversano komen, gesproken in het gebied van de CSIDs.

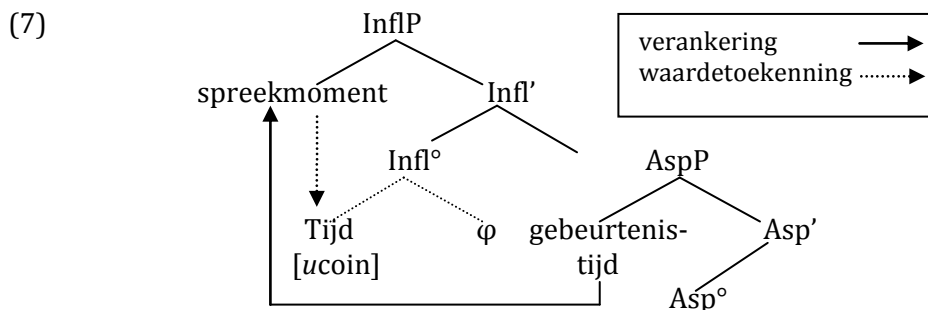
(5)

sɔ	f'fatt	Z.tt.1.ev gedaan
a	'fatt	H.tt.2.ev gedaan
a	f'fatt	H.tt.3.ev gedaan

(6)	a've:v	man'dʒɜ:t/a'pi:rt	H.vt.1.ev gegeten/geopend
	a'vi:v	man'dʒɜ:t/a'pi:rt	H.vt.2.ev gegeten/geopend
	a've:v	man'dʒɜ:t/a'pi:rt	H.vt.3.ev gegeten/geopend

De overte markering van [Aangesprokene] in (6) werkt door middel van metafonie. In de traditionele literatuur wordt metafonie beschouwd als een fonologisch proces dat bestaat uit de verhoging van een beklemtoonde vocaal die getriggerd wordt door de aanwezigheid van een hoge vocaal in post-tonische positie (zie Maiden, 1991; Calabrese, 1998, 2009; o.a.). We beargumenteren dat metafonie met de tweede persoon enkelvoud van het hulpwerkwoord voor de voltooid verleden tijd HEBBEN in (6) een manier is om overt [Aangesprokene] uit te drukken. De paradigma's in (5) en (6) tonen aan dat de overte markering van φ -kenmerken in hulpwerkwoorden voor de voltooid tegenwoordige en de voltooid verleden tijd in complementaire distributie is. In (5) worden [Spreker] en [Minimaal] openlijk gemarkeerd, waar in (6) alleen [Aangesprokene] gemarkeerd is. Vanwege deze verschillen stellen we voor dat de overte markering van φ -kenmerken op perfectieve hulpwerkwoorden in CSIDs afhangt van de waarde die overgebracht wordt door Tijd. Als Tijd [Tegenwoordig] is, dan worden alleen [Spreker] en [Minimaal] overt gemarkeerd. In het omgekeerde geval, namelijk wanneer Tijd [Verleden] is, wordt alleen [Aangesprokene] overt gerealiseerd.

In ons model zijn perfectieve hulpwerkwoorden syntactische hoofden die in Infl^o gemerged worden. Volgens Ritter & Wiltschko (2010) is Infl^o een syntactisch hoofd dat drie deiktische categorieën bevat, namelijk Tijd, Persoon en Locatie. We stellen dat de overte markering van Tijd in de perfectieve hulpwerkwoorden een gevolg is van een verankeringsmechanisme tussen de gebeurtenis en het spreekmoment (zie Ritter & Wiltschko (2010)). Bovendien postuleren we op basis van Ritter & Wiltschko (2010) de aanwezigheid van een [*u*coin(cidentie)] kenmerk op Tijd. De waardetoekennig van dit kenmerk hangt af van het verankeringsmechanisme tussen de gebeurtenis en het spreekmoment. Dit wordt afgebeeld in (7):

Als de gebeurtenis en het spreekmoment samenvallen, heeft het kenmerk [ucoin] een positieve waarde, die we als default beschouwen. Omgekeerd, als de gebeurtenis en het spreekmoment niet overeenkomen, heeft [ucoin] een negatieve waarde, die we als gemarkeerd beschouwen.

In navolging van Holmberg & Roberts (2010) stellen we dat uniformiteit van kenmerkwaares leiden tot ongemarkeerde, dus default, configuraties. Daarom stellen we voor dat als [+coin] op Tijd gecombineerd wordt met een default φ -kenmerk, een defaultconfiguratie wordt verkregen. Evenzo wordt, als een [-coin] op Tijd gecombineerd wordt met een niet-default φ -kenmerk, een andere defaultconfiguratie verkregen. Daarom stellen we voor dat φ -kenmerken die uitgedrukt worden op perfectieve hulpwerkwoorden in CSIDs alleen overt gemarkeerd kunnen worden als hun gradatie van gemarkeerdheid uniform is met die van het [ucoin] kenmerk op Tijd. Van dit mechanisme, dat we *Default Marking* (*Defaultmarkering*) noemen, wordt gedacht dat het optreedt in de morfologische component van de grammatica. De definitie van *Defaultmarkering* is gegeven is (8):

(8) *Defaultmarkering*

De morfologische markering van een φ -kenmerk kan alleen plaatsvinden als alle kenmerken dezelfde gemarkeerdheid hebben op het functionele hoofd dat hen bevat.

(8) suggereert dat *Defaultmarkering* niet alleen gevonden wordt bij perfectieve hulpwerkwoorden. Dit post-syntactische mechanisme wordt inderdaad aangetroffen bij andere perifrassen in CSIDs, waaronder modale

hulpwerkwoorden die door infinitieven gevolgd worden en bepaalde lidwoorden en demonstratieven (D-elementen) gevolgd door NPs. Dit wordt besproken in hoofdstuk 5. Wat betreft de *Defaultmarkering* met bepaalde D-elementen, merken we op in (9) dat RF plaatsvindt na een bepaald lidwoord dat onzijdig en vrouwelijk meervoud uitdrukt.

(9) Airola (Centraal Campano)

a.	u l'lattə	'de.onz. melk'
b.	e s'sɔrə	'de.vr.mv. zussen'

In het schema van (4) is [Onzijdig] de default voor [Klasse]. [Vrouwelijk] wordt daarentegen als gemarkeerd beschouwd. We postuleren dat bepaalde lidwoorden en demonstratieven gemerged worden in D° en dat D° opgebouwd is door een aantal categorieën, waaronder D (definietheid) en ϕ . Op een vergelijkbare manier als bij Tijd in (7), stellen we voor dat D een [ucoin] kenmerk bevat. De waarde van [ucoin] wordt bepaald door het verankeringsmechanisme tussen de spreekreferentie in Spec,DP en de entiteitsreferentie in Spec,nP (in het geval van ontelbare zelfstandige naamwoorden), of tussen de spreekreferentie in Spec,DP en de individuatierferentie in Spec,NumberP (in het geval van telbare zelfstandige naamwoorden). In (9a) is zowel de spreekreferentie als de entiteitsreferentie specifiek en daarom krijgt [ucoin] een positieve waarde. De aanwezigheid van [+coin] op D is de *trigger* voor de defaultmarkeringsoperatie, die de overte markering van [Onzijdig] fiatteert. In (9b) daarentegen, delen de spreekreferentie en de individuatierferentie niet dezelfde waarde, waardoor [ucoin] negatief gespecificeerd is. [-coin] triggert de overte markering van [Vrouwelijk] in de morfologie door middel van *Defaultmarkering*.

